

KS

Når én pluss én blir mer enn to

En veileder for samarbeid mellom kommune og idrettsråd

«Et oppegående, entusiastisk idrettsråd som forstår sitt potensial innenfor sin spesialkompetanse: lokalmiljø og aktivitet, kan gi enorme gevinster. En kommuneadministrasjon som systematisk benytter og belønner dette apparatet kan utrette store ting.»

Fra lokalavisen Valdres november 2008

Innhold

Introduksjon	3
Slik er veilederen bygd opp:	4
1. Felles verdier og mål	7
1.1 Frivillighetsperspektivet	7
1.2 Idrettens verdi og betydning	7
1.3 Kommunens bidrag og betydning.	9
2. Kommunen og idrettsrådet	11
2.1 Kommunen	11
2.2 Idrettsrådenes formelle plassering og rolle.	13
3. Samarbeidsarenaen	15
3.1 Kommunens plansystem	15
3.2 Kommunal saksgang	18
3.3 Planleggingshjulet – medvirkningskalenderen	19
4. Samarbeidsformer og relasjoner	21
4.1 Samarbeidsavtaler	21
4.2 Møteplasser	25
4.3 Samspillkompetanse.	26
4.4 Spesielle samarbeidsområder.	26
5. Idrettsrådet og forholdet til de folkevalgte og partiene	29
6. Om forholdet til media	31

Veilederen er utviklet i et samarbeid mellom KS og NIF i regi av en arbeidsgruppe bestående av: Morten Strand, KS, Arne Fagerlie, NIF, og Odd N. Trender, forfatter.

Introduksjon

Når én pluss én blir mer enn to

KS og Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF) har utviklet denne veilederen for å styrke samarbeidet mellom kommunene og idrettsrådene.

Idretten og kommunen har i dag et felles mål om å skape levende og bærekraftige lokalsamfunn der folk finner trygghet, mening, tilhørighet og trivsel.

Det er i dag idrettsråd i ca. 85 % av landets kommuner (366 idrettsråd i 430 kommuner i 2008). I kommuner der det ikke er idrettsråd, ivaretas samarbeidet med kommunen enten av et idrettslag eller av idrettskretsen.

Idretten og kommunene har mange steder lang tradisjon i å samarbeide, og der dette fungerer godt, skapes det resultater som har store lokale ringvirkninger på kort og lang sikt.

Norsk idrett har om lag 12 500 idrettslag totalt og over 600 000 frivillige i alle kroker og kriker av landet. Sammen med kommunenes ressurser og kompetanse bidrar disse til økt fysisk aktivitet for befolkningen gjennom hele livsløpet.

Samarbeid mellom kommune og idrett er en vinn-vinn-situasjon der *én pluss én blir mer enn to!*

NIF og KS håper denne veilederen vil bidra til å skape et bedre grunnlag for samarbeidet mellom idrettsrådet og kommunen. Veilederen er ikke ment å erstatte dialogen, men å bidra til å gi den enda bedre innhold, struktur og kvalitet.

Det ligger mange viktige samfunnsmessige synergieffekter i å styrke alliansen mellom kommunen og idrettsrådet.

Lykke til!

Tove Paule
Idrettspresident

Halvdan Skard
Leder i KS

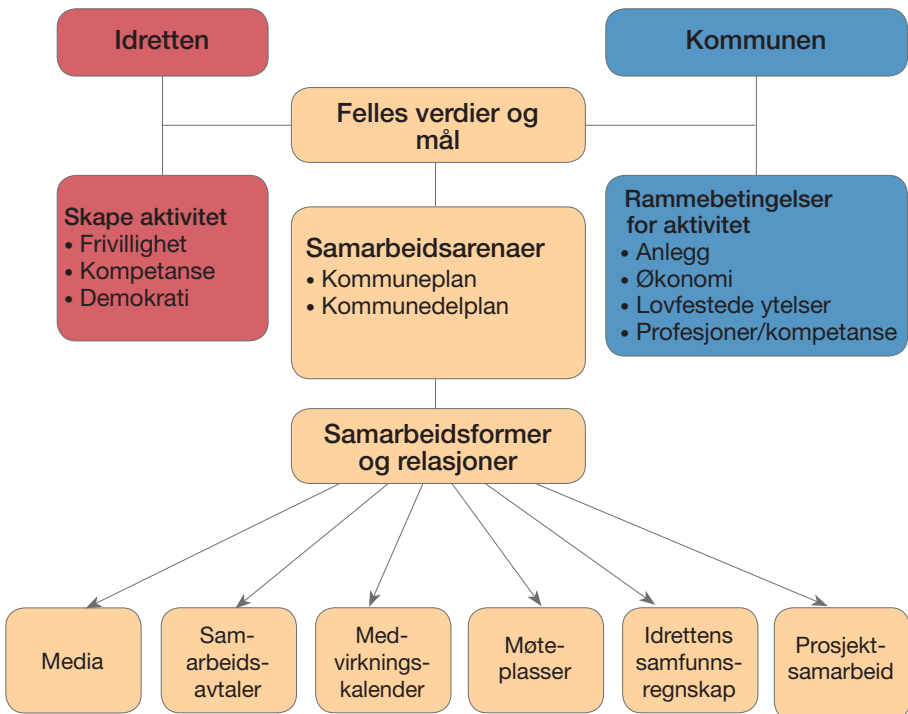
Februar 2009

Slik er veilederen bygd opp:

Det er store forskjeller på både kommuner og idrettsråd (IR) med hensyn til størrelse, kompetanse, ressurser og prioriteringer. En veileder kan ikke reflektere alle slike ulikheter, men *tematikken* og *de prinsipielle synspunktene* er i hovedsak de samme og derfor relevante i alle kommuner.

Veilederen er bygd opp slik at de to første kapitlene omhandler viktige forutsetninger for et godt samarbeid, mens de øvrige kapitlene skisserer det praktiske samarbeidet basert på disse forutsetningene.

Figuren nedenfor er en visuell fremstilling av de ulike områdene og temaene denne veilederen tar for seg, og sammenhengen mellom disse.

Kap 1. Felles verdier og mål

Forutsetningen for at kommunene og idretten skal kunne inngå og drive et aktivt samarbeid, er at partene kan samles om *et sett felles mål og verdier*. Det er viktig å bruke god tid på denne fasen.

Kap 2. Kommunen og idrettsrådet

Når partene skal drøfte *hvordan* de skal nå og etterleve felles mål og verdier, er det helt nødvendig at de er enige om og kjenner hverandres ansvar og roller.

Kap 3. Samarbeidsarenaen

Kommunens planleggingssystem og den kommunale saksgangen er de viktigste arenaene/systemene for å nå felles mål.

Kap 4. Samarbeidsformer og relasjoner

Når samarbeidsarenaen er etablert, er det avgjørende å få til en god dialog og finne en god struktur for samarbeid mellom partene. Kvaliteten på dialogen mellom partene er det viktigste. Her finner du tips og eksempler på samarbeidsavtaler, møteplasser, samspillkompetanse og spesielle samarbeidsområder.

Kap 5. Idrettsrådene og forholdet til de folkevalgte og partiene

I tillegg til de mer formelle arenaene og systemene er det viktig å ha mer uformell kommunikasjon mellom idretten/idrettsrådet og det politiske systemet.

Kap 6. Om forholdet til media

Media og medieomtale kan støtte opp om samarbeidet mellom kommune og idrett, men kan også gjøre det motsatte. Et korrekt og ryddig forhold til media fra begge parter er derfor viktig.

1. Felles verdier og mål

Idretten og det offentlige har felles mål og verdier for utvikling av idrett og fysisk aktivitet i samfunnet – formulert i visjonen om «Idrett og fysisk aktivitet for alle». Hensikten med veilederen er at den skal være *et felles praktisk verk-tøy* for kommunen og idrettsrådet når det gjelder å innfri denne visjonen.

1.1 Frivillighetsperspektivet

Frivilligheten er av uvurderlig verdi i samfunnet, og det er en offentlig opp-gave å legge til rette for en aktiv frivillig sektor. Frivillig aktivitet foregår først og fremst i lokalsamfunnet, altså i kommunene. Relasjonen og samhandlin-gen mellom frivillig og offentlig sektor handler i stor grad om relasjonen mel-lom den enkelte kommune og de frivillige organisasjonene.

Mange kommuner har vedtatt en frivillighetspolitikk og utformet en strategi for *utvikling av relasjonene mellom kommunen og de frivillige organisasjonene*. KS sier i sine strategier for 2008–2012 at det skal utarbeides en frivillighets-politikk i alle kommuner.¹

«Frivillighet» er et godt og samlende begrep når en kommunal frivillighets-politikk skal utvikles. Men vi må ned på nivået for den enkelte sektor – i vårt tilfelle idretten – når en slik politikk skal konkretiseres og iverksettes i den enkelte kommune.

1.2 Idrettens verdi og betydning

I alle kommuner er det en stor andel av befolkningen som driver idrett og fysisk aktivitet i regi av idrettslagene. Andelen er størst blant barn og ungdom.

I en typisk norsk kommune er det ca. ett idrettslag per tusen innbyggere og halvparten så mange medlemskap i idrettslag som det er innbyggere i kommunen.

Bak hvert medlemskap ligger en frivillig innsats verdt 3800 kroner. Det betyr at det i en middels stor kommune, med 10 000 innbyggere og 4000 medlemskap, utføres et arbeid verdt i overkant av 15 millioner kroner.

¹ Se også KS: «Sammen om det gode liv – en veileder for utvikling av lokal frivillighetspolitikk».

Det arbeid som legges ned innenfor idretten – og andre frivillige organisasjoner – er en *viktig samfunnsmessig ressurs*.

For å beskrive idrettens betydning sies det i stortingsmeldingen om frivillighet² at idrett og friluftsliv både har en *egenverdi* og en *nytteverdi*:

- «Med idrettens *egenverdi* menes den opplevelsen som idrettsaktiviteter gir, som glede, mestring og det å holde seg i form. Samtidig utøves aktivitetene innen den organiserte idretten som oftest i samkvem med andre, og lokale idrettslag har en viktig funksjon i å skape sosiale fellesskap, trygge oppvekstmiljøer og levende lokalsamfunn.
- Idretten har også en *nytteverdi* gjennom helsefremmende effekter av at befolkningen driver idrett. Forskning og erfaring viser at det er en god sammenheng mellom det å være i god fysisk form og det å utvikle psykisk helse og sosiale ferdigheter.»

For å skape disse verdiene er idretten avhengig av støtte fra stat og kommune, men det er idretten selv som står for det største bidraget.

Det utføres om lag 23 000 årsverk i norsk idrett årlig. *Det innebærer en årlig frivillig innsats som er verdt 8 milliarder kroner.*³

Verdien av den frivillige innsatsen benyttes ofte som et mål på idrettens *verdiskaping*. I dette tallet ligger det en viktig informasjon, men som mål på idrettens egentlige samfunnsmessige verdi er det utilstrekkelig. Frivilligheten bidrar til å *skape verdier* som helse, trivsel, gode oppvekstvilkår, integrering, sosiale og demokratiske ferdigheter.

NIF arbeider med å utvikle et verktøy, «Idrettens samfunnsregnskap», som skal gi et bedre mål på disse verdiene som idretten og kommunen i fellesskap er med på å skape.

2 Kultur- og kirkedepartementet (KKD), 2007: St.meld. nr. 39 (2006–2007), «Frivillighet for alle».

3 Dette forutsetter at vi setter verdien per årsverk til kr 350 000.

1.3 Kommunens bidrag og betydning

Idrettslig aktivitet er avhengig av økonomisk og annen støtte fra kommunen. Kommunens holdning til idretten og viljen og evnen til å yte bistand er svært viktig for idretten. Det samlede beløp kommunene bruker til idrettsformål (direkte bidrag til lagene, kommunal idrettsadministrasjon, drift av kommunale anlegg m.m.), var i 2006 om lag 1,7 milliarder kroner.⁴

⁴ Hentet fra KOSTRA og innbefatter ikke de kommunale investeringene i idrettsanlegg. Samlede tall for disse er ikke tilgjengelige.

2. Kommunen og idrettsrådet

Når kommunen og idrettsrådet skal samarbeide for å finne gode løsninger, er det viktig at de har en gjensidig og felles forståelse av sine forskjellige roller.

2.1 Kommunen

IR møter kommunen på to plan: det *folkevalgte* og det *administrative*. Det prinsipielle skillet er at:

De folkevalgte

- prioriterer og fastsetter mål og prinsipper
- fastsetter omfang, kvalitet og fordeling
- fungerer som ombudsmenn for folket og arbeidsgiver for administrasjonen

Administrasjonen

- utreder og foreslår
- iverksetter og produserer tjenestene
- forvalter lover og fatter enkeltvedtak
- yter service til innbyggerne

I praksis finner vi imidlertid forskjellige grader av delegering fra de folkevalgte til administrasjonen, slik at skillelinjene varierer fra kommune til kommune. Dette har betydning for hvordan samspillet mellom IR og den enkelte kommunen legges opp, og hvordan saker skal behandles. Det er derfor viktig at IR har kunnskap om hvordan ansvarsdelingen er, og forholder seg til denne. Herunder må IR være seg bevisst at det politiske systemet prinsipielt ikke er en «ankeinstans» for administrative beslutninger fattet av kompetent administrativ instans (idrettadministrasjon/rådmann).

Det viktigste for IR er å komme i inngrep med *de formelle politiske prosessene* i kommunen, der kort- og langsiktige planer og budsjett besluttes. Det er her rammebetingelsene for idretten fastlegges.

En del saker som er tillagt administrasjonen, har et *idrettspolitisk* innhold, for eksempel prinsipper for fordeling av halltid mellom de ulike innendørs-idrettene, regler for kommunal støtte til idrettslag og prioriteringer av driftsstøtte til anlegg. I slike saker er det vanlig at IRs vurdering og anbefaling blir tatt til følge.

Det samarbeides også om saker av mer *administrativ* karakter, som oppfølging av anleggsutbygginger, spillemiddelsøknader, drift og vedlikehold av anlegg, leiepriser og åpningstider.

Rådmannen har det formelle ansvaret for alle kommunens administrative områder. Hvordan organisasjonsstrukturen ser ut, varierer mye, avhengig av lokale forhold. Det er ingen organisasjonsmodell som passer alle kommuner. Det samme gjelder idrettsadministrasjonens plassering innenfor den administrative strukturen.

Idrettsrelaterte saker vil derfor høre hjemme flere steder på organisasjonskartet (avdelinger for drift, helse, skole, eiendom m.fl.).

Denne problemstillingen er tatt opp i en veileder i kommunal planlegging for idrett og fysisk aktivitet.⁵ Her tilrådes en sektorovergripende planprosess: «Planprosessen krever en tverrfaglig arbeidsform med god forankring i administrasjonens ledelse. Det anbefales å opprette en arbeidsgruppe på tvers av sektorene ...» Et alternativ eller supplement til en slik fast arbeidsgruppe er å avholde tverrfaglige møter etter behov, med deltakelse fra IR.

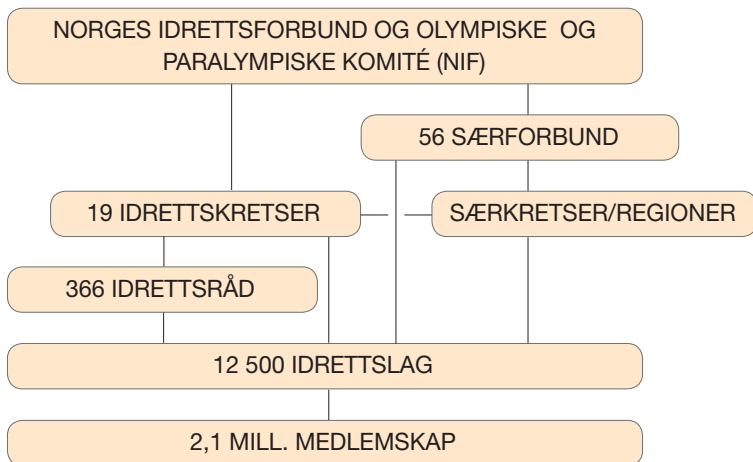
IR forholder seg til den administrative orden som til enhver tid eksisterer, men har et ansvar for å ta det opp når oppgaver havner mellom to stoler og IR mener at det vil resultere i dårligere løsninger for idretten.

5 Kultur- og kirkedepartementet (KKD), 2001: «Veileder i kommunal planlegging for idrett og fysisk aktivitet».
http://www.regjeringen.no/nb/dep/kkd/dok/veiledninger_brosjyrer/2001/Kommunal-planlegging-for-idrett-og-fysisk-aktivitet-V-0798.html?id=87702

2.2 Idrettsrådenes formelle organisasjon og rolle

Idrettsbevegelsen er en mangfoldig organisasjon og har et stort og omfattende organisasjonsapparat.

Idrettens organisasjon

Ett ledd i denne organisasjonsstrukturen er idrettsrådene. Et idrettsråd består av alle idrettslagene i kommunen tilsluttet NIF.⁶ IRs primære oppgave er å være bindeleddet mellom idretten og kommunen. Med unntak av de aller minste er det et IR i alle kommuner.⁷

NIFs organisasjon har to linjer: (1) den politiske (NIF-linjen) og (2) den aktivitetsorienterte (særforbundslinjen). Idrettsrådene har sin plass i NIF-linjen, mellom idrettskretsene og idrettslagene.

IRs oppgaver og mandat er forankret i NIFs lover. Videre gjelder en såkalt basis-lovnorm for IR.⁸ Det kan innvilges avvik fra denne normen, men når det gjelder idrettsrådets ansvar og oppgaver, skal det uten unntak

⁶ I veilederen benyttes for enkelthets skyld betegnelsen NIF for *Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité*.

⁷ Iht. idrettens lovverk skal det være et IR i kommuner med mer enn tre idrettslag.

⁸ NIFs lovhefte er å finne på www.idrett.no/2.aspx?p=18965.

- arbeide for best mulige forhold for idretten i kommunen
- styrke idrettens rolle og rammevilkår i lokalsamfunnet
- være en møteplass og utviklingsarena i skjæringspunktet mellom offentlig og frivillig virke
- være en arena for samarbeid mellom lagene og de kommunale myndigheter
- foreta prioriteringer på vegne av idrettslagene
- dokumentere og synliggjøre idrettens lokale omfang

På sitt årsmøte velger IR et styre som ivaretar samarbeidet med kommunen på vegne av idretten.

Et viktig prinsipp for samarbeidet er at *alle saker som er av felles interesse for idretten, skal formidles til kommunen gjennom IR.*

Prinsippet innebærer at et enkelt idrettslag ikke tar en sak direkte opp med kommunen hvis saken har eller kan tenkes å få konsekvenser for ett eller flere andre lag. Dette prinsippet gjelder ufravikelig alle henvendelser vedrørende anvendelse av kommunale midler til anleggsinvesteringer, drift og disponering av kommunale anlegg eller økonomisk støtte.

En slik praksis er en forutsetning for at IR kan ivareta sin rolle. Det er også avgjørende at kommunen medvirker til at dette viktige prinsippet etterleves. Sett fra kommunens side bidrar det også til større ryddighet og enklere saksbehandling for kommunen.

Det kan med fordel formuleres og besluttes særskilte retningslinjer for den konkrete praktiseringen av dette hovedprinsippet. I samarbeidsavtalen mellom kommunen og IR i en større kommune heter det for eksempel: «... alle henvendelser til kommunen fra idrettslagene, utenom løpende anleggsdrift, skal sendes IR. Dersom IL sender henvendelser direkte til kommunen skal kommunen sende henvendelsen til IR for uttalelse.»

3. Samarbeidsarenaen

3.1 Kommunens plansystem

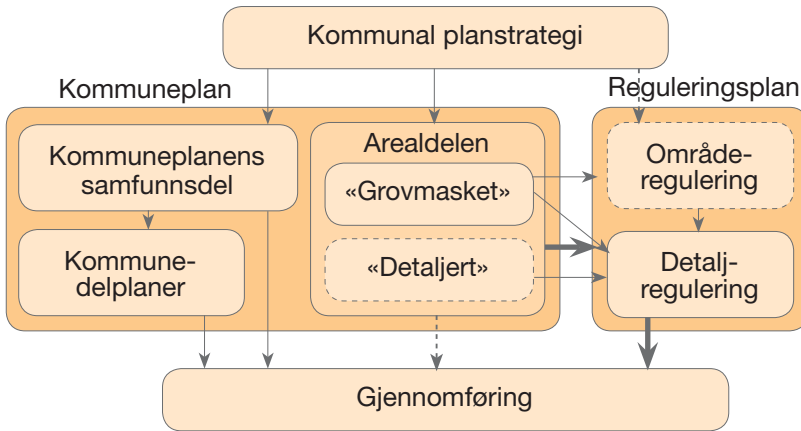
Plansystemet er kommunens styringsverktøy. Deler av kommunens planlegging er pålagt gjennom lovgivning. Idretten er ikke et lovpålagt område. Mange kommuner legger planen for idrett og friluftsliv inn i det kommunale planstrategidokumentet, kommuneplanens samfunnsdel og arealdelen. Andre, litt større kommuner, utarbeider en egen kommunedelplan som dekker dette feltet. I henhold til bestemmelser fra Kirke- og kulturdepartementet (KKD) må kommunen ha en vedtatt kommunedelplan for idrett og friluftsliv for å kunne søke om spillemidler.

Plansystemet er regulert i plan- og bygningsloven (PBL),⁹ som er det viktigste grunnlaget for et godt samarbeid mellom IR og kommunen. Her legges premissene for kommunens prioriteringer, og her tas alle beslutninger om kommunens ressursanvendelse, gjennom de årlige budsjettene.

PBL regulerer både hvem som skal delta i planarbeidet, hvordan prosessene skal gjennomføres, og *hvilke plikter kommunen har*, og følgelig også *hvilke rettigheter IR har*, med hensyn til medvirkning.

⁹ Beskrivelsen her er iht. ny PBL, som trer i kraft i september 2009.

Det kommunale plansystemet

Den kommunale *planstrategien* skal blant annet inneholde

- en beskrivelse av viktige utviklingstrekk i kommunen og en skissering av de langsiktige perspektivene i kommunen
- en vurdering av langsiktige utviklingsmuligheter
- en beskrivelse av partenes medvirkning i planarbeidet

Kommuneplanen

har en funksjonstid på tolv år og består av en *samfunnsdel* og en *arealdel*, som begge legger viktige premisser for idretten. Planen skal justeres hvert fjerde år, ved starten av hver kommunestyreperiode.

Arealdelen innbefatter arealer til idretts- og friluftsmål. Spesielt i pressområder er tilgangen på arealer en kritisk faktor for idretten. Det første året i hver valgperiode skal kommunene lage en arealplan som skal godkjennes av staten før den iverksettes. Det er derfor viktig for IR å komme med i denne planfasen på et tidlig stadium.

Kommuneplanens langsiktige del inneholder gjerne generelle utsagn om idrettens betydning, kommunens satsing på idrett og utbygging av idrettsanlegg. Selv om det formelt sett ligger *begrenset forpliktelse* i slike formuleringer, er det viktig for idretten og IR at de er positive og kan refereres til i forbindelse med mer kortsiktige økonomiplaner, årsbudsjett og enkeltsaker.

Kommunedelplanen

for idrett og friluftsliv har en funksjonstid på fire år og inneholder vanligvis

- en beskrivelse av de prinsipielle sidene ved utviklingen av idretten i kommunen
- en beskrivelse av hvordan sakene i forrige planperiode er gjennomført
- en handlingsplan for planlagte nye anlegg og større rehabiliteringer av eksisterende anlegg

Et fellestrekk ved kommunal planlegging er at de berørte partene i henhold til PBL er sikret rett til medvirkning i planarbeidet. Det betyr at IR, som representant for idretten, *har rett* til å ta del i planarbeidet på alle områder som berører idrettens interesser.

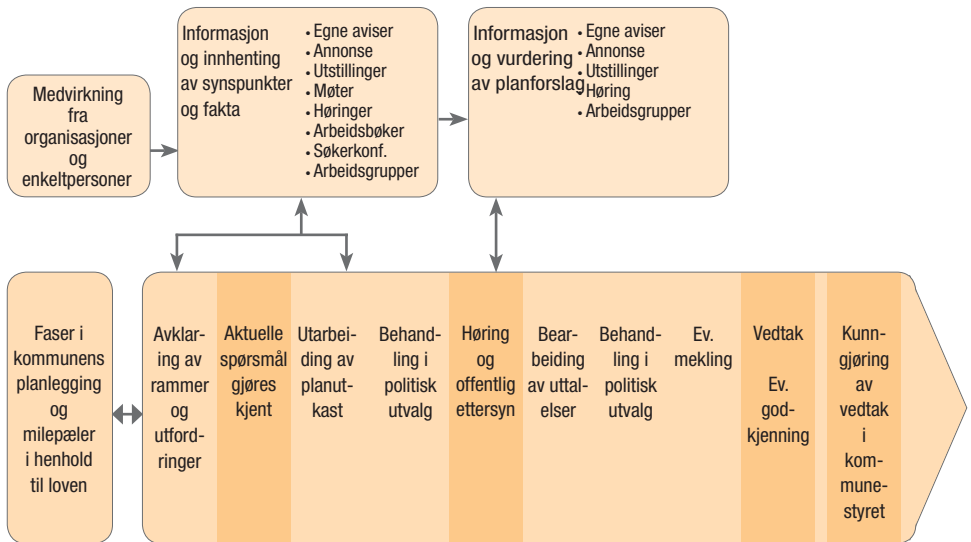
Når det gjelder arbeidet med kommunedelplanen, er det også gitt som en forutsetning i KKD's veileder¹⁰ at representanter for idretten trekkes aktivt med både når planen blir utarbeidet, og når høringsutkastet av planen foreligger. IRs *innsynsrett*, som part i en sak, går for øvrig lenger enn «allmennhetens» innsynsrett, og IR har også rett til samtaler/veiledning.

Det har vært sagt at forskjellen på (politisk) retorikk og realitet er budsjettet. Når budsjettet er besluttet, har vanligvis toget gått for de formål som ikke er med.

¹⁰ Kultur- og kirke departementet (KKD) 2001:
«Veileder i kommunal planlegging for idrett og fysisk aktivitet».

3.2 Kommunal saksgang

Gangen i en kommunal saksbehandling, med medvirking fra organisasjoner i henhold til PBL, kan fremstilles slik:

Det fremgår her at IR på forskjellige trinn i prosessen kan/skal:

- gi innspill med hensyn til rammer og utfordringer
- gi innspill (faktainformasjon mv.) til utarbeidelsen av planutkast
- avgi høringsuttalelse forut for politisk behandling

IR må forutsette at uttalelsen følger de øvrige sakspapirene til besluttede instans eller blir referert i den skriftlige saksdokumentasjonen på en korrekt og dekkende måte.

Medvirkningsaspektet dreier seg ikke bare om *IRs rett* til medvirking, men også om *nytteverdien* for kommunen av IRs deltakelse. Veilederen i kommunal planlegging for idrett og fysisk aktivitet sier:

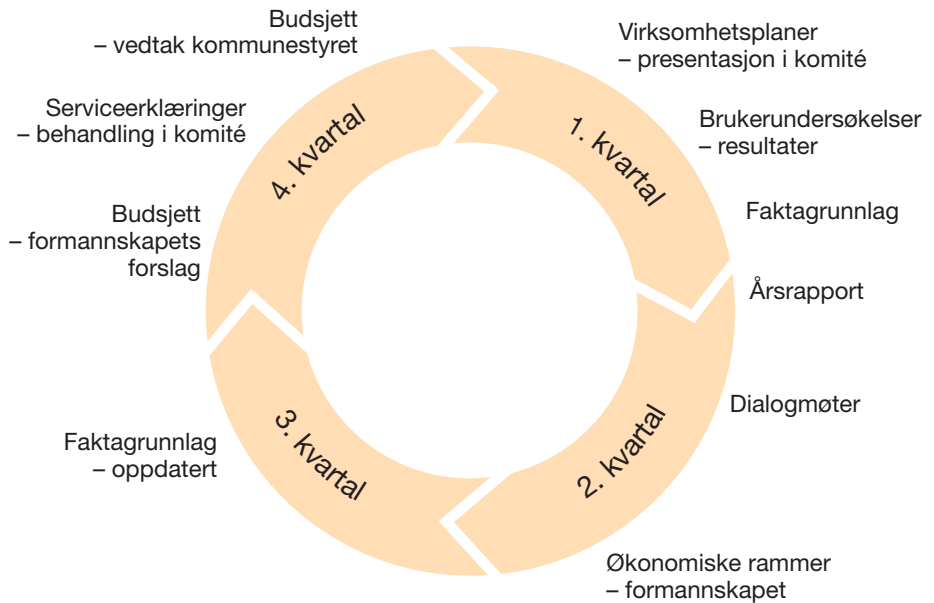
- «For å sikre god kvalitet på kommunedelplanen er det viktig at idrettsrådet deltar aktivt og tar initiativ under hele planprosessen.
- Dersom det er nedsatt en arbeidsgruppe for å utarbeide planen bør en eller flere fra idrettsrådet sitte i denne.»

3.3 Planleggingshjulet – medvirkningskalenderen

IR *plikter ikke* å avgi uttalelse, og det er under enhver omstendighet IRs eget ansvar å overholde de tidsfrister som gjelder. Kommunen har ansvar for å bekjentgjøre hvilke tidsfrister som gjelder.

IR og kommunens administrasjon bør sammen utarbeide en årskalender, som holdes løpende oppdatert. Vi har valgt å kalle dette verktøyet for IRs *medvirkningskalender*.

En slik kalender følger et såkalt *årshjul*, som de fleste kommuner styrer etter. Her er et eksempel på et slikt årshjul fra en større kommune:

Når det gjelder *spillemiddelsøknader*, setter den enkelte kommune en lokal søknadsfrist som passer i forhold til den generelle budsjettprosedyren.

4. Samarbeidsformer og relasjoner

4.1 Samarbeidsavtaler

I en del – både større og mindre – kommuner er det inngått *en formell samarbeidsavtale* mellom kommunen og IR. Initiativet har oftest kommet fra IR, men kommunene har også sett fordeler ved å gjøre dette.

KS og NIF råder kommuner og IR til å inngå slik avtale der den ikke allerede foreligger. Det er flere grunner som taler til fordel for dette:

- En samarbeidsavtale bidrar til en klargjøring av viktige prinsipper og gjensidige krav og forventninger til samarbeidet.
- Den sikrer bedre kontinuitet og forutsigbarhet for begge parter («mennesker kommer og går, avtaler består»).
- Bidrar til å skape forståelse og respekt for hverandres synspunkter og arbeidsmåter.

Omfanget av og innholdet i samarbeidsavtalen må bestemmes ut fra lokale forhold. Det finnes betydelige forskjeller i form og innhold i de avtalene som er inngått.¹¹

Temaene som følger, i stikkords form, kan tjene som *eksempler* på hva en samarbeidsavtale kan omfatte. Dette er en opplisting av forhold som kan tas inn i en slik avtale. I praksis er det ingen avtaler som omfatter alle disse temaene.

- Avtalepartene: kommunen ved ordføreren (ev. også rådmannen), idretten ved idrettsrådet
- Bakgrunn: felles mål og plattform (trivsel, helse, livskvalitet, oppvekstvilkår), bedre samordning, kommunikasjon, effektivitet, forutsigbarhet til fordel for begge parter

¹¹ Eksempler på avtaler på nettet: Lørenskog, Ski, Sørum og Nes:

<http://www.idrett.no/akershus/t2.asp?p=50564&x=1&a=118823>

Arendal:

<http://www.arendal.no/k2000/k2pub.nsf/viewAttachments/C1256B3B00338CF0C1257330003F0389?OpenDocument&frame=yes>

- IRs rolle: bindeledd mellom kommunen og idretten, en saksgang som muliggjør og sikrer denne samordningsrollen
- Høringsretten: rettigheter for IR iht. lovgivning og hva som ellers skal gjelde i andre sammenhenger
- Behandlingsprosedyrer: kan gjelde spillemiddelsøknader, aktivitetsmidler, anleggsdisponeringer med mer
- «Medvirkningskalender»: utarbeides i felleskap med innhold (plan-systemets ulike deler) og tidsfrister i forhold til årshjulet i kommunen
- Informasjonsplikt: partenes gjensidige løpende informasjonsplikt mht. hendelser o.a. som er av betydning for den annen parts oppgaveutførelse
- Faste møtefora: omtale av avtalte formelle og uformelle møtefora – hvilke saker, hyppighet, deltakelse (se s. 15)
- Fullmaktsforhold: hvem i idrettsadministrasjon og IR kan beslutte eller uttale seg i hvilke saker
- Spesielle medvirkningssaker: (1) kommunale støtteordninger, (2) spillemiddelsøknader, (3) anleggsprioriteringer, (4) anleggsgjennomføringer
- Samarbeidsprosjekter: prosjekter vedr. integrering, SFO, bekjempelse av rusmisbruk o.a.
- Møteadgang: IRs adgang til å be om møter med høyere administrativt nivå; adgang til å møte i forbindelse med konkrete saker i komiteer, formannskap, kommunestyre
- Økonomisk IR-støtte: kommunens støtte til IRs drift og utvikling

- Evaluering: årlig felles evaluering av samarbeidsforhold, relasjoner og resultater
- Fornyelse: gjennomgang og ev. fornyelse av avtalen med en viss, avtalt regelmessighet, f.eks. hvert fjerde år (etter kommunevalg)

Med hensyn til *fullmaktsforholdet*, må kommunen alltid kunne forutsette at IR uttaler seg på vegne av den *samlede idretten* i kommunen. Eventuell uenighet mellom IR og enkelte idrettslag, eller idrettslag imellom, er i prinsippet kommunen uvedkommende.

Med mindre IRs årsmøte har gitt sitt styre nødvendig fullmakt, må samarbeidsavtalen være behandlet og godkjent på årsmøtet. Avtalen undertegnes av styrelederen.

Avtalen inneholder vanligvis bestemmelser om medvirkning både fra det administrative og det politiske systemet i kommunen. Det er derfor naturlig at den behandles og vedtas i kommunestyret og undertegnes av ordføreren.

Med hensyn til *finansiering av IRs drift* gjelder det innenfor idretten et såkalt *horisontalt prinsipp*, som betyr at finansieringen i hovedsak nå må komme fra lokale kilder – fra kommunen og/eller idrettslagene gjennom tilskudd og/eller medlemskontingent.

Når det gjelder kommunal støtte til IR, er det ingen felles praksis. I flere store kommuner har IR en heltids administrativ stilling betalt av kommunen. Dette sikrer IR større grad av kontinuitet og profesjonalitet i sitt arbeid, til nytte både for IR og kommunen. Andre kommuner gir støtte til et deltidsengasjement. Ellers er det ikke uvanlig at det ytes økonomisk bistand til kontorhold, samlinger, reiser og annet.

4.2 Møteplasser

Innenfor idretten, som på alle andre samfunnsområder, ser vi at

- oppgavene og utfordringene er mer komplekse og sammensatte, og krever større bredde og tverrfaglighet i behandlingen, enn tidligere
- ressursunderskudd – som vil vedvare – tvinger frem nye former for samhandling med et større helhetlig perspektiv på ressursanvendelsen

Gode felles *møteplasser* er derfor viktige. Her er noen muligheter:

- regelmessige (kvartalsvise) møter mellom IR og kommunens idrettsadministrasjon (i tillegg til møter for å behandle ad hoc-sakene) for å bidra til at potensielle problemer avklares før de blir reelle problemer
- et regelmessig (årlig) møte mellom IR og kommunalt politisk utvalg/komité for idrettssaker
- prosjektrelaterte møter, for eksempel i forbindelse med planlegging og gjennomføring av anleggsutbygginger
- en felles regelmessig (årlig) konferanse/idédugnad med deltakelse fra andre «frivillige», administrasjon og politikere/partier
- et fellesmøte (2–3-årig) mellom kommunen og IR, med tilsvarende deltakelse fra nabokommuner, i den hensikt å vurdere et mulig samarbeid om anleggsutbygginger
- temasamlinger (etter behov) der kommunen og IR inviterer andre relevante aktører til å samarbeide om konkrete større saker, for eksempel integrering eller rusforebygging
- et regelmessig møte (1–2-årig) mellom kommunen, idretten/IR og det lokale næringslivet for å vurdere mulige samarbeidsområder

4.3 Samspillkompetanse

Mange forhold påvirker mulighetene for å utvikle gode *samarbeidsrelasjoner*. Det er viktig å ha på plass *partenes samspillkompetanse* – kvaliteter i samarbeidsrelasjonene:

- Idrettsrådene må fremstå som idrettens lokale talerør med et *perspektiv og en saklig tyngde* som gjør at de blir hørt og tatt på alvor.
- Det må utvikles *en god mottakerkultur* i kommunen for å kunne forstå, vurdere og ivareta initiativ, synspunkter og argumenter fra IR på en åpen og konstruktiv måte.
- *Roller, spilleregler og forventninger* til samarbeidet bør diskuteres og avklares tidlig i prosessen.
- Samarbeidet må så langt som mulig fremstå som *et partnerskap* mellom likeverdige partnere.
- Partene må ha *respekt for hverandres egenart* og akseptere at de kan ha ulike syn på prioriteringer og løsninger.
- Det er viktig å ha *klarhet i «eierforholdet»* til samarbeidsoppgavene, og hvor beslutnings- og oppfølgingsansvaret skal ligge.

4.4 Spesielle samarbeidsområder

Idretten skal være en aktiv samfunnsaktør. To eksempler på områder der kommunen og idretten kan samarbeide i en slik retning, er: *integrering* – idrett for funksjonshemmede – og *skolefritidsordningen* (SFO). IR vil i begge disse tilfellene ha rollen som diskusjonspartner for kommunen og som initiativtaker og tilrettelegger for idrettslagene.

Integrering

Kommunen og IR/idretten kan sammen legge forholdene til rette for at funksjonshemmede kan delta i idrett og fysisk aktivitet. Idrettslagene har et ansvar for å tilrettelegge slik at funksjonshemmede kan delta i idrettslige aktiviteter, mens kommunene har myndighet når det gjelder viktige rammefaktorer for å sikre lik mulighet til deltakelse.

Forskjellige barrierer gjør at funksjonshemmede er underrepresentert i fritidsaktiviteter. Noen tiltak som kan bidra til økt deltakelse, er:

- Rekruttering og informasjon om tilbud: Å nå ut med informasjon om tilbud er en stor utfordring og må i stor grad skje via offentlig sektor, som skole/barnehage, offentlig administrasjon eller helsepersonale.

Idrettslagene ønsker å samarbeide med det offentlige for å nå frem med informasjon om tilbud.

- Anlegg og treningstid: Erfaring viser at anlegg bygget med tilskudd fra spillemidler, ikke alltid er tilrettelagt som forutsatt, og selv om de er tilrettelagt, er de ikke alltid tilgjengelige. Det er også viktig å unngå at funksjonshemmede blir nedprioritert i tildeling av treningstid.
- TT-ordningen (tilrettelagt transport): Dette er et tilbud som skal kompensere for at det offentlige transporttilbudet ikke er tilrettelagt for funksjonshemmede. TT-ordningen er ingen lovfestet rett og praktiseres derfor ulikt i kommunene. Ordningen skal i hovedsak dekke fritidsreiser og er en viktig faktor for mange funksjonshemmedes mulighet til deltakelse i idrett og fritidsaktiviteter.
- Ledsagerordningen: Ordningen med ledsagerbevis er til for funksjonshemmede som har behov for følge eller assistanse for eksempel for å gå på kino, på et idrettsarrangement eller i svømmehallen. Den enkelte kommune bestemmer om den vil innføre ordningen, og er ansvarlig for utstedelse av ledsagerbevis.
- Gang- og sykkelveier: Tilrettelegging for og utbygging av gang- og sykkelveier er av meget stor betydning for at funksjonshemmede skal kunne drive aktivitet og komme seg til og fra trening.

Integrering kan også dreie seg om etniske grupper. I én kommune til-delte IR kommunale midler som sto til disposisjon for spesielle prosjek-ter etter søknad fra lagene, til den lokale svømmeklubben. Prosjektet gikk ut på å gjennomføre svømmeopplæring for en gruppe muslimske jenter som av forskjellige grunner ellers ikke kunne fått denne mulig-heten.

Skolefritidsordningen (SFO)

NIF har inngått en avtale med staten ved KKD om å utrede hvordan idrettslag i samarbeid med kommunenes SFO kan legge til rette for økt fysisk aktivitet blant elevene og en mer meningsfylt SFO-tid.

Mange kommuner samarbeider allerede i dag med lokale idrettslag om mer fysisk aktivitet i SFO-tiden. I kommuner der slikt samarbeid ikke er etablert, kan dette være en naturlig felles oppgave å gripe fatt i for kommunen og IR.

5. Idrettsrådet og forholdet til de folkevalgte og partiene

Den viktigste kontaktflaten mellom IR og det politiske systemet ligger i IRs deltakelse i kommunens formelle plansystem, som beskrevet tidligere. Det er imidlertid vanlig at det også foregår en mer uformell kommunikasjon ved siden av dette.

Det er en fornuftig linje for IR å etablere god og løpende kontakt med kommunens folkevalgte, særlig i den grad partiene har til delt en folkevalgt et spesielt ansvar for idrettssaker, noe som ofte er tilfellet.

Det er både i partienes og idrettens interesse at partiene har god kunnskap om hva som rører seg innenfor idretten. Derfor skjer det også at folkevalgte selv tar kontakt med IR for å innhente informasjon i konkrete saker forut for politiske behandlinger. Slik toveiskommunikasjon og -kontakt er både positiv og legitim.

I forbindelse med kommunevalgene har både IR og de folkevalgte en spesiell utfordring. IR arbeider på sin side for å få sine saker inn i partiprogrammene. De folkevalgte ønsker å få innspill til sitt programarbeid. Et godt samspill her er nyttig for begge sider.

Tidligere i veilederen er det understreket at *idrettslagenes formelle kontakt med kommunen skal skje gjennom IR eller i forståelse med IR*. Det skal ikke og kan ikke legges de samme begrensninger på idrettslagenes tillitsvalgte når det gjelder forholdet til de folkevalgte og politiske partier. Dette har å gjøre med alminnelige demokratiske tradisjoner og rettigheter. Dessuten vil enhver folkevalgt forbeholde seg retten til å treffe hvem som helst av sine velgere, når som helst.

6. Om forholdet til media

Når et IR og en kommune synliggjøres i media, er det ofte en konfliktylt situasjon som er bakgrunnen. Slike situasjoner regnes gjerne som «godt stoff» sett fra medias side. Det ligger en ubenyttet mulighet for kommunen og idretten til å gå sammen om å presentere *positive resultater* av samarbeidet. Vi vet at en stor andel av befolkningen er interessert i idrett, og at gode nyheter er minst like «godt stoff» for dem.

Det er fullt ut legitimt for et IR å benytte media *for å oppnå støtte* for sin sak i allmennheten og blant politikerne og for å påvirke de som tar beslutninger innenfor kommunens administrasjon eller politiske system. Denne muligheten stiller imidlertid krav til ansvarlighet og profesjonalitet.

- Det er greit for alle parter å presentere en sak sett fra *sitt ståsted*, men det skal skje med saklighet, og fakta skal være korrekte.
- Se opp for medias tendens til å fokusere på uenighet og på personer fremfor saker.
- I en samarbeidsrelasjon er ikke media det rette stedet for personkritikk; det er kritikk av *saksforhold* som er relevant.
- Det skaper ikke tillit, og det fremmer ikke godt samarbeid å true med å «gå til avisen» under pågående diskusjoner eller forhandlinger.

Hvis en av partene mener at det er begått overtramp i forhold til media, bør det være en avtalt «spilleregul» som sier at det er legitimt å ta dette opp ved en passende anledning.

En god idrettskommune

Både politikerne, administrasjonen og idretten ønsker en *god idrettskommune*. Hvordan en god idrettskommune «ser ut», avhenger en del av øynene som ser, men her er noen kjennetegn:

- ◆ Kommunen og idretten ser det som en *felles utfordring* å skape gode oppvekst- og levevilkår for kommunens innbyggere.
- ◆ Kommunens innbyggere *deltar i stor grad* både som utøvere og «frivillige» i så vel organisert som uorganisert idrettslig virksomhet og friluftsliv.
- ◆ Barn, ungdom og voksne har gjennom idrettslagene *et idrettstilbud* som i mangfold og bredde i hovedsak dekker deres forskjellige *ønsker, behov og ambisjoner* når det gjelder idrettslig aktivitet.
- ◆ Idrettslagene har til rådighet *idrettsanlegg*, i egen eller kommunal regi, som muliggjør realisering og videreutvikling av idrettstilbudet.
- ◆ Det eksisterer kommunale *støtteordninger* som gir et vesentlig bidrag til lagenes aktiviteter og anleggsdrift.
- ◆ Kommunen og IR besitter den *kompetansen* som er nødvendig for å ivareta sine oppgaver på en profesjonell og faglig god måte.
- ◆ Det eksisterer en formell *samarbeidsavtale* mellom kommunen og IR som klargjør gjensidige rettigheter og forpliktelser.
- ◆ Det eksisterer *samarbeidsordninger og møteplasser* som sikrer at idretten ved IR kan fylle sin oppgave når det gjelder medvirkning i viktige politiske beslutningsprosesser.
- ◆ Kommunen og idretten samarbeider om *samfunnsnyttige oppgaver* som bygger på idrettens egenart og spesielle forutsetninger.

KS

Postboks 1378 Vika
0114 Oslo
Telefon: 24 13 26 00
www.ks.no
ks@ks.no

Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF)

Sognsvn. 75 L
0855 Oslo
Telefon: 21 02 90 00
www.idrett.no
nif-post@idrettsforbundet.no